

**Scenariusz lekcji,
przeprowadzonej w klasie II/III szkoły ponadgimnazjalnej,
z historii i społeczeństwa**

1. Wątek i TEMAT: 6 GOSPODARDA, 13. MYŚL SOCJALISTYCZNA I POKREWNA cz. 1
2. Autor: Igor Bartosik
3. Klasa: 2 lub 3 ponadgimnazjalna (liczba uczniów 24-30)
4. Program KPW

Lekcja poświęcona jest zagadnieniom rodzącej się doktryny socjalistycznej i pokrewnej na tle kapitalizmu XIX w.

5. Czas trwania 90 (minuty)
6. Czas realizacji: 2 (ilość jednostek lekcyjnych)
7. Metody przeprowadzenia lekcji: wykład, analiza tekstów źródłowych, dyskusja, analiza SWOT.
8. Formy pracy: praca indywidualna i grupowa.
9. Cele:

Cel główny: Uczniowie zapoznają się z powstającymi w XIX w. nurtami myśli socjalistycznej.

10. Spodziewane efekty (umiejętności, jakie powinien zdobyć uczeń)
  - Wyjaśnia główne założenia marksowskiej teorii ekonomicznej.
  - Używa argumentów za lub przeciw systemowi kapitalistycznemu i odpowiednio je motywuje.
11. Metody sprawdzania osiągniętych celów
  - Test wiedzy.
  - Ocena zaangażowania w dyskusję podczas zajęć.
12. Sposoby motywowania uczniów
  - Uczniowie o wysokim potencjale intelektualnym oraz szczególnie zainteresowani będą mogli skorzystać z wybranych tekstów oryginalnych, pozostałym myśl marksistowska zostanie przybliżona podczas zajęć.
  - Formy aktywizujące motywują do udziału w zajęciach oraz poszerzania swoich wiadomości i budowania własnej interpretacji historii.
  - Ponadto ocena testu wiedzy wpłynie na motywację.

13. Przygotowanie do lekcji (jakie warunki powinny być spełnione aby prawidłowo przeprowadzić lekcje):

- Nauczyciel zapoznaje się ze scenariuszem i materiałami dodatkowymi.
- Nauczyciel odświeża bądź uzupełnia wiedzę z zakresu myśli socjalistycznej i pokrewnej.

14. Środki dydaktyczne:

- Sprzęt multimedialny z głośnikami.

15. Materiały dydaktyczne:

- Prezentacja multimedialna.
- Fragmenty tekstów K.Marksa i F.Engelsa „Manifest Komunistyczny” (plik: [Teksty do analizy_t6w13_Manifest komunistyczny](#)).
- Grafiki i reprodukcje (m.in. logotypy partii socjalistycznych) do wykorzystania według uznania nauczyciela

16. Słowniczek pojęć:

Ruchy Luddystyczne – ruchy ludowe, które stawiały sobie za cel niszczenie fabryk.

Czartyści – ruch społeczny pierwszej połowy XIX w mający na celu doprowadzenie do przemian przyznających prawa polityczne robotnikom.

Socjalizm utopijny – doktryny polityczno-społeczne o założeniach nierealnych do realizacji w praktyce. Zakładały m.in. wspólnotę własności środków produkcji, brak własności prywatnej itd.

Proudhonizm – doktryna polityczna stworzona przez Pierre’a Proudhona zaprzeczająca porządkowi gospodarczemu stworzonemu przez kapitalizm. Postulował m.in. zniesienie własności prywatnej oraz pieniądza.

Blanquizm – doktryna stworzona przez Louis August Blanqui oparta o założenie, że w wyniku działań spiskowych uda się doprowadzić do przemian społecznych.

Syndykalizm – ruch społeczny oparty o zrzeszenia związkowe robotników.

Manifest komunistyczny - deklaracja programowa Związku Komunistów napisana przez Karola Marksa i Fryderyka Engelsa na przełomie lat 1847 i 1848.

17. Przebieg lekcji:

Lekcja 2.

	Czynności porządkowe. Powitanie, sprawdzenie obecności		2	
6.	Nauczyciel prosi o zapoznanie się z tekstami źródłowymi -	Po zapoznaniu się z tekstem uczniowie dokonują oceny stosunków twórców Manifestu Komunistycznego do dwóch	18	Uczniowie znają główne założenia Manifestu Komunistycznego i jego wpływ na rozwój ruchów

	fragmentami Manifestu Komunistycznego K. Marksa i F. Engelsa (plik: <i>Teksty do analizy_t6w13_Manifest komunistyczny</i>).	przeciwnych sobie klas społecznych.		robotniczych.
7.	Nauczyciel dzieli klasę na 4 zespoły. Każdy z zespołów dokonuje analizy SWOT systemu kapitalistycznego.	Uczniowie określają mocne i słabe strony systemu kapitalistycznego oraz szanse i zagrożenia. Każdy z zespołów prezentuje swoją analizę.	20	Uczniowie kształtują umiejętność pracy w grupie, a także analizy korzystając z jednej z technik analitycznych (analiza SWOT).
8.	Nauczyciel podsumowuje dyskusję.		5	

Test wiedzy – myśl socjalistyczna i pokrewna. Cz. 2.

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	1. Manifest Komunistyczny został wydany po raz pierwszy w:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPowiedzi
a) 1848 roku	Brawo! Poprawna odpowiedź.	brak	1	
b) 1856 roku	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) 1860 roku	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	2. Fryderyk Engels współpracował z:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Pierre Proudhonem	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) Louistem Augustem Blanquie	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) Karolem Marksem	Brawo! Poprawna odpowiedź.	brak	1	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	3. Zgodnie z teorią Karola Marksa wartość dodana to:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) specjalny podatek płacony przez właściciela	Niestety nie jest to poprawna	brak	0	

środków produkcji w XIX w.	odpowieź.			
b) Dodatkowe wynagrodzenie dla pracowników	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) Przyrost wartości dóbr w wyniku określonego procesu produkcji lub tworzenia usługi	Brawo! Poprawna odpowiedź.	brak	1	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	4. Nazwa burżuazja pochodzi od francuskiego bourgeoisie, co oznacza:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) mieszkańców miast	Brawo! Poprawna odpowiedź.	brak	1	
b) właściciela fabryki	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) inteligencję pracującą w XIX w.	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

Bibliografia:

- Ludwik Bazylow - Historia Powszechna 1789-1918, Warszawa 1986.

- Józef Buszko - Historia Polski 1864-1948, Warszawa 1989.
- Andrzej Chwalba - Historia powszechna. XIX wiek, PWN 2009.
- Andrzej Feliks Grabski, Paweł Samuś - Między Wschodem a Zachodem: Studia z dziejów polskiego ruchu i myśli socjalistycznej, Łódź 1995.
- Janusz Kaliński - Historia Gospodarcza XIX i XX Wieku, PWE 2008.
- Eugeniusz Tarle - Dzieje Europy 1871-1919, Warszawa 1960.

Załącznik I
Karta pracy ucznia:

Zadanie I	
Analiza fragmentów tekstów K.Marksa i F.Engelsa Plik: Teksty do analizy_t6w13_Manifest komunistyczny	Zapoznaj się z fragmentami tekstów K.Marksa i F.Engelsa – Manifest Komunistyczny.
	Dokonaj oceny stosunków twórców Manifestu Komunistycznego do dwóch przeciwstawnych sobie klas społecznych.
	Przedstaw teorię kapitału według K.Marksa.
	Zastanów się jaki wpływ mógł mieć Manifest Komunistyczny na postawy robotników XIX w. i na rozwój ruchów robotniczych.
Zadanie II	
Analiza SWOT systemu kapitalistycznego.	Wskaż mocne i słabe strony systemu kapitalistycznego.
	Wskaż szanse i zagrożenia systemu kapitalistycznego.
	Zaprezentuj przygotowaną przez siebie analizę na forum klasy.

